

JAK rozlišit dobré a zlé jednání

Řada filozofů si odedávna klade otázku po kritériu, jak rozlišit dobré jednání od zlého. Jinými slovy se ptají: „Podle čeho se máme řídit, abychom jednali správně?“ V zásadě lze říci, že filozofie dává na tuto otázku čtyři odpovědi.

První odpověď patří filozofům, kteří vyznávají hédonismus. Můžeme myslet např. na filozofa Epikúra. Ten zastává názor, že člověk by se měl v životě snažit vyhýbat všemu možnému trápení a bolestem a vyhledávat jen to, co ho baví.

Druhou odpověď nabízejí tzv. utilitaristé, mezi které patří Jeremy Bentham nebo John Stuart Mill. Ti ve většině souhlasí s hédoniky. Řeší však otázku, jak z tohoto egoistického principu učinit trvalé pravidlo přijatelné pro většinu lidí. Je jim totiž jasné, že skupina trpících žebráků vedle sebe nestrpí jednoho hédonika, který si chce jen užívat. Snaží se proto hédonské kritérium zlidstit. Správné jednání je tedy takové, které se líbí maximálnímu počtu lidí. Např. jsou-li na míse tři řízků a u stolu sedí šest lidí, je výhodnější, a tedy správnější, aby každý dostal půl řízku, než aby jeden ze stolovníků snědl všechny řízků. Přestože nikdo nebude stoprocentně nasycen, kvantum spokojenosti bude vyšší, než když bude uspokojen jen jeden a ostatních pět bude hladových a naštvaných. Vidíme, že utilitarismus je užlehtilejší než hédonismus. Dokáže však připustit nespravedlnost. Je zcela v pořádku, když se celá třída baví na úkor dvou, kteří se perou.

Třetí odpověď dává Immanuel Kant. Pro něho je správné takové jednání, které odpovídá zdravému rozumu. Kant nepřipouští žádnou libost nebo nelibost jako kritérium pro jednání. Najdu-li před školou peněženku naditou bankovkami, nesmím si ji nechat, ale musím ji zanést do ředitelny. A to i v okamžiku, když zrovna potřebuji peníze na nové kolo. Takovéto jednání je prostě správné a je povinností. Podle Kanta by takto jednal každý rozumný tvor.

Poslední odpověď dávají všichni ti, kteří mluví o ctnostech. Můžeme zde myslet třeba na Aristotela nebo sv. Tomáše Akvinského. Ti říkají, že každá situace je specifická, a proto nelze dopředu stanovit přesný postup jednání. Avšak člověk, který je dobře vychován a správně uvažuje, dokáže poměrně lehce nalézat optimální řešení na různé problémy, které se nám staví do cesty.

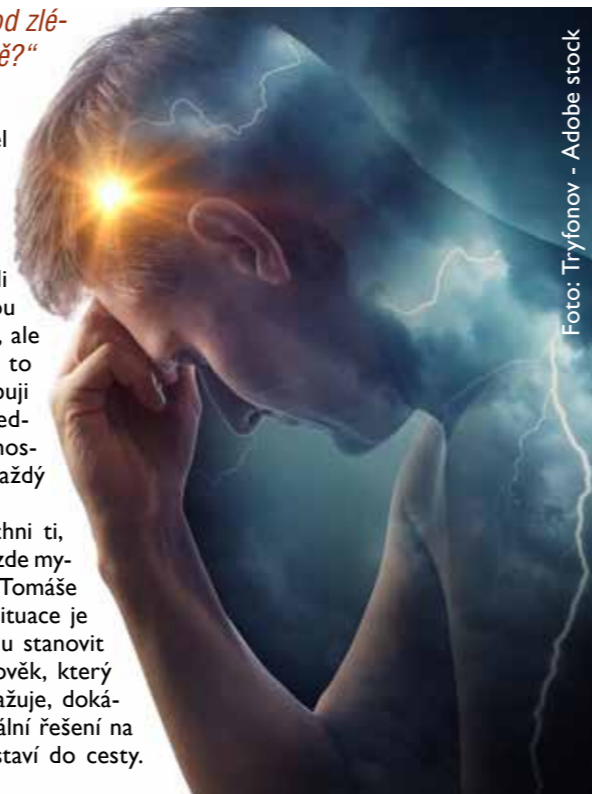

Foto: Tryfonov - Adobe stock

PELÉ ANEB CO UDĚLAT, KDYŽ SE STANETE MISTREM SVĚTA

V malém domku brazilského městečka Tres Corações jsem se 23. října 1940 narodil, tam to všechno začalo - můj život. Ten domek byl postavený z bouřčkových cihel, slepený popraskanou omítkou a olejovým nátěrem. Když mi byly čtyři roky, přestěhovali jsme se do Baurú. Bylo to ovšem přestěhování z bláta do louže. Náš nový dům je dřevěný a pokrýváč, který na něm dělal střechu, se asi minul povoláním, protože střecha je děravá jako řešeto. Když prší, musíme přemísťovat matrace, na kterých spíme, aby nám nepršelo přímo na hlavu. Za chladných nocí jsme natlačeni v kuchyňce jeden na druhého kolem kamen, kde plápolají polena.

Ale nestěžuji si. Když máme co jíst a máme i peníze na nájem, jsme naprosto šťastni. V tom našem malém domečku se máme totiž všichni rádi, láska nám pomáhá překonat nepřízeň osudu. Naše rodina je sice chudá, ale poctivá a dobře vychovaná. U nás se nekrade, nežebrá, nelže, nepodvádí a za žádných okolností nekleje. Posloucháme rodiče a s úctou se chováme ke starším lidem. Všichni věříme v Boha a denně se k němu modlíme, i když neočekáváme, že bude všechny naše starosti řešit za nás.

Milí čtenáři, pokud vám tyto řádky trochu připomínají v chudobě prožitá dětská léta světců Jana Maria Vianneye či Bernadetty Soubirous, pak je to možná náhoda, ale jisté je, že je takto jednu po druhé sepsal Pelé (vlastním jménem Edson Arantes do Nascimento), slavný brazilský fotbalista. Tres Corações, jméno jeho rodného města, znamená Tři srdce a je odvozený od kaple, která tam byla postavena v roce 1760 a byla zasvěcena třem srdcím - Pána Ježíše, Panny Marie a svatého Josefa. Dalo by se říci, že pod ochranou těchto srdcí, Svaté rodiny, žila i rodina Pelého, stejně jako i ostatní rodiny v tomto městě, protože velká většina z nich byla věřící.

Jestliže jsem v minulém čísle připomenul jeho otce Dondinha, pak je na místě zmínit se nyní o něm. Stejně jako otec, i Pelé měl v srdci touhu hrát fotbal a zbavit ho té touhy bylo stejně těžké, jako odebrat mu míč, když ho měl při fotbalových zápasech u nohy. V dětství prožíval se svými kamarády kromě chudoby také mnohá dobrodružství a vyvedl i pěkné kousky, kvůli kterým to pak doma pořádně schytil, třebaže nebyl brankář. Tak už to u kluků bývá a nevím, jestli se s tím dá něco dělat.

To, co se ale dělat dá, alespoň v takovémto článku, je přeskochit několik roků do doby pozdější, kdy už byl dospělý. To už byl fotbalistou známým a slavným po celém světě, mistrem světa. Nebyl už chudým a nebydlel v domě s děravou střechou. Jak prožíval toto období svého života? Jak se vyrovnával se slávou fotbalového krále, na kterého byl pasován?

Snad bude nejlépe, když to řekne zase on sám. Coby úspěšný a vydělávající sportovec podnikal a myslel na zadní kolečka (zažil přitom i několik krachů), mnoho firem a výrobců různého zboží se na něj obracelo s žádostí o propagaci, k čemuž dodává:

„Nikdy jsem nepřijal všechny nabídky. Nikdy jsem nepodporučil nic, co se mi nezdálo, ani se nepostavil za výrobek, který třeba jen vzdáleně měl něco společného s tabákem a s alkoholem.“

Jako fotbalista dosáhl nejvyšší mety v roce 1970, kdy se stal potřetí mistrem světa (bylo to na světovém šampionátu v Mexiku). Jak prožíval chvíle po finálovém vítězství brazilského národního mužstva nad Itálií? Trochu jinak než většina sportovců v podobné situaci:

„Z rukou mexického prezidenta jsme převzali Pohár pro mistry světa a pak jsme oběhli čestné kolo kolem celého obrovského stadionu. Ze všech stran na nás létaly barevné konfety, hudba vyhrávala brazilskou sambu, do které se mísily nejnadšenější ovace, jaké jsem kdy zažil, oslavy nebraly konce... Potom jsme přijeli do hotelu, tam jsem se při přivítání vytratil a šel se do svého pokoje pomodlit. Cítil jsem v té chvíli větší povinnost poděkovat Bohu. Děkoval jsem mu za to, že všichni z našeho mužstva jsme zdraví. Děkoval jsem i za zdraví našich protivníků. Modlil jsem se i za šťastný návrat domů.“

Pelé (stále ještě žijící, nedávno slavil osmdesátku), je mimořádnou postavou světového sportu. Tak, jako děkoval Bohu a modlil se nejen za sebe, když se stal trojnásobným mistrem světa, děkoval loni svým přátelům a fanouškům za to, že se modlili za něj, když byl předtím v nemocnici. Nemá kolem hlavy svatozář. O Bohu nemluví mnoho, ale to, co o Něk říká či vypovídá svým životem, je nadmíru působivé.

Na začátku nového roku

Je středa 30. července 2003. Ráno odjíždí na padesát italských farníků autobusem na výlet k moři - na písčnou pláž nedaleko Termoli. Jsou to především ministranti, pro které je výlet odměnou za jejich vytrvalou službu.

Brzy si již děti ve věku 6 až 12 let hrají na pláži v místě, kde nekonečné vlny v nekončícím rytmu omývají břeh a smáčí rozpálený písek. Najednou se zcela nečekaně přivalí nezvykle velká vlna s takovou silou, že s sebou stáhne do moře deset bezstarostně si hrajících dětí. Některým se podařilo dostat se zpět na břeh, ale jiní, zatažení příliš daleko, bezúspěšně zápasí se zpěným živlem. Do vody se vrhají dvě mladé maminky.

Otec Stefano vidí, že ve vlnách zůstává sedm dětí a topí se. Je mu 44 let, je zkušený plavec, nesundává si ani kleriku a vrhá se do vln. Postupně vytahuje z vln jednoho vyděšeného a kuckajícího ministranta za druhým, i dvě dospělé ženy. Najednou pocítuje svíravou bolest. Těžce dýchá, tmí se mu před očima. Ne, nemůže váhat, jsou tam ještě dva ministranti! Konečně vytahuje posledního. Ještě se ujišťuje: „Jsou opravdu všichni?“

Teprve, když se přesvědčí, že nikdo na břehu nechybí, s úlevou říká: „Děti jsou všechny v pořádku, to je dobře, moc dobře,“ a jeho srdce, zasažené infarktem, se najednou zastavuje a on vydechuje naposled. Vyděšení malí ministranti i další farníci se zalykají slzami a nechápavě obklopují statné, ale nyní bezvládné tělo pana faráře, ležící na pláži. Je zhruba 11 hodin dopoledne, když přivolaný lékař potvrzuje, že knězi již není pomoci.

Ilustrace: Jiří Vánčura

Zakrátko celá země obdivuje a zároveň oplakává statečného mladého kněze, který neváhal naplnit svým jednáním evangelium, které hlásával a slavil u Kristova oltáře.

V den pohřbu byl farní kostel v Bojanu přeplněný a mnoho lidí stálo venku. Státní vlajka na radnici byla stažena na půl žerdi. Lidé na náměstí rozvinuli transparent se slovy „Otec Stefano - kněz - hrdina“. Místní biskup připomněl truchlícím slova evangelia: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo dává život za své přátele.“

Abychom jednou mohli být hrdinové lásky jako otec Stefano Gorzegno, je třeba už nyní trénovat. Dokáží například půjčit nebo dokonce dát bližnímu hračku, hru, i když se mi hraní s ní moc líbí? K tréninku se nám nabízí začínající nový rok. Kéz na jeho konci poznáme, že náš trénink přinesl ovoce.